

9.3.2010

Dnro 629/4/08

Ratkaisija: Apulaisoikeusasiamies Jussi Pajuoja

Esittelijä: Neuvontalokkimies Jaana Romakkaniemi

VARUSMIEHILLE PARRANAJOVÄLINEET

1

KANTELU

Kantelija kertoi joutuneensa Karjalan Prikaatissa partansa pituuden vuoksi yliluutnantinpuhuteltavaksi ja saaneensa käskyn poistaa parta välittömästi. Kantelija piti menettelyä lainvastaisena. Hänen mukaansa puolustusvoimien olisi tullut antaa käskyn toteuttamiseksi tarvittavat välineet. Hiustenleikkuvälineetkin sai yksiköistä lainaksi, mutta parranajovälineet piti hankkia itse. Kantelija ei katsonut olevansa velvollinen niiden hankkimiseen.

2

SELVITYS

Kirjoituksen johdosta Pääesikunta hankki tarvittavan selvityksen Karjalan Prikaatista ja Maavoimien Esikunnalta sekä antoi lausunnon. Hankitut selvitykset lähetetään kantelijan päätöksen mukana tiedoksi.

Selvityksissä on selostettu lähemmin asevelvollisuuslain ja Yleisen palvelusohjesäännön sisältöä. Asevelvollisuuslain 66 §:n mukaan asevelvollisen ulkoasun on täytettävä sotilaallisesta yhdenmukaisuudesta ja palvelusturvallisuudesta johtuvat vaatimukset. Yleinen palvelusohjesääntö edellyttää, että hiukset on pidettävä lyhyeksi leikattuina sekä parta ja viikset ajettuina. Tapahtuma-aikana voimassa olleen Yleisen palvelusohjesäännön 2002 kohta 83 ja 1.7.2009 käyttöön otetun uuden Yleisen palvelusohjesäännön kohta 92 ovat asiallisesti samansisältöiset.

Maavoimien Esikunnan mukaan parranajovälineet eivät kuulu varusmiehille jaettavaan varustukseen. Kaikille varusmiespalvelukseen astuville jaettavaan oppaan mukaan varusmiespalvelukseen lähdetessä tulee ottaa mukaan muun muassa ilman verkkovirtaa toimivat parranajovälineet ja henkilökohtaiseen puhtauden hoidossa tarvittavat välineet. Omien parranajovälineiden tarve on siten saatettu kaikkien varusmiespalvelukseen astuvien tietoon etukäteen ja siihen on ollut mahdollisuus asianmukaisesti varautua.

Maavoimien Esikunnan mukaan vaatimusta omien parranajovälineiden käyttämisestä ei voida pitää kohtuuttomana. Ne, kuten muutkin henkilökohtaisen hygienian hoidossa tarvittavat välineet, ovat siinä määrin henkilökohtaisia varusteita, ettei niiden jakamista kaikille varusmiehille voida pitää tarkoituksenmukaisena. Parranajovälineiden jakamatta jättäminen ei ole yleisesti koettu varusmiesten keskuudessa ongelmana, koska asiaa koskevia tiedusteluja ja tapauksia ei ole aiemmin tullut Maavoimien Esikunnan tietoon. Parranajovälineiden jakamatta jättäminen ei voi Maavoimien Esikunnan mukaan poistaa varusmiehen velvollisuutta huolehtia ulkoasustaan Yleisen Palvelusohjesäännön edellyttämällä tavalla.

Pääesikunta on katsonut, ettei yliluutnantti ollut menetellyt asiassa lainvastaisesti tai muutoinkaan virheellisesti. Yliluutnantti on selvityksessään todennut, että hänen on tullut Yleisen palvelusohjesääntöön edellyttämällä tavalla esimiehenä puuttua käskynalaisen tekemiin rikkomuksiin ja laiminlyönteihin. Yliluutnantti on katsonut velvollisuudekseen puuttua asiaan ja käskeä kantelijaa ajamaan partansa siitä huolimatta, että puolustusvoimat ei ollut tarjonnut hänelle parranajovälineitä.

Selvityksen mukaan Karjalan Prikaatissa oli jaettu ilmaisia parranajovälineitä varusmiehille kesään 2007 saakka. Välineiden valmistaja ja Puolustusvoimien Materiaalilaitoksen Esikunta olivat tehneet sopimuksen, jonka mukaan parranajovälineitä oli toimitettu puolustusvoimille veloituksetta. Valmistaja ei ollut kuitenkaan jatkanut tätä sopimusta. Karjalan Prikaatin mukaan parranajovälineiden mahdollinen jakaminen asevelvollisille oli ratkaistava koko puolustusvoimia koskevana asiana.

Hankitun lisäselvityksen mukaan vapaaehtoiseen asepalvelukseen tulleelle naiselle maksetaan ns. varusrahaa 40 senttiä päivässä. Raha on tarkoitettu sellaisen varustuksen hankkimiseen, jota puolustusvoimat ei tarjoa. Varusraha on tarkoitettu muun muassa alusvaatteiden ja henkilökohtaiseen hygieniaan kuuluvien tarvikkeiden hankkimista varten.

3

KANNANOTTO

Saadun selvityksen perusteella menettelyä asiassa ei voida pitää lainvastaisena. Myöskään yliluutnantin menettelyä asiassa ei voi selvitysten perusteella pitää moitittavana.

Yleisellä tasolla voidaan noudatetusta käytännöstä mielestäni kuitenkin todeta seuraavaa. Sotilaskäskynä annettava Yleinen palvelusohjesääntö velvoittaa pitämään hiukset leikattuina sekä parran ja viikset ajettuina. Hiusten leikkaamiseksi on mahdollisuus lainata välineet puolustusvoimilta. Parranajovälineitä ei ole kuitenkaan katsottu tarkoituksenmukaisiksi jakaa puolustusvoimien toimesta. Karjalan Prikaatissa oli tosin näin aiemmin menetelty. Myös naisille maksetaan erillistä varusrahaa heidän henkilökohtaisten tarvikkeidensa hankkimiseksi.

Oikeusasiamiehen toiminnassa parranajovälineiden jakelu ja siihen liittyvät kysymykset ovat aikaisemmin nousseet esiin Petri Jääskeläisen Viestirykmenttiin suorittamalla tarkastuksella (dnro 2741/3/02). Tuolloin varusmiehet toivat puhuttelussa esiin, että joillakin varusmiehillä parrankasvu oli sen verran runsasta, ettei palveluksen alussa jaettava yksi partavaahtopurkki sekä partaterä riitä koko palveluksen ajaksi, vaan varusmiehet joutuvat ostamaan parranajotuotteita omalla kustannuksellaan.

Tässä tapauksessa kantelijan näkemystä, että käskyn täyttämiseen tulee antaa asianmukaiset välineet, voidaan mielestäni pitää perusteltuna. Annetuissa selvityksissä ei ole esitetty riittäviä perusteluja noudatetun käytännön tueksi. Kysymys ei ole vain noudatetun käytännön tarkoituksenmukaisuudesta. Varusmiehille etukäteen lähetetyssä oppaassa oleva maininta parranajovälineiden mukaan ottamisesta ei voi olla riittävä peruste parranajovälineiden hankkimisvelvollisuudelle, vaikka toisaalta on ilmeistä, että varsin monet haluavat käyttää henkilökohtaisen hygienian hoidossa omia välineitään. Kertakäyttöisten parranajovälineiden antaminen ilmaiseksi niille varusmiehille, jotka eivät käytä omia välineitään, ei liene kustannuksiltaan niin huomattava menoerä, että se voisi aiheuttaa käytännössä vaikeuksia. Totean vielä, että varusmiesten näkökulmasta Karjalan Prikaatissa noudatettu käytäntö ei myöskään ole ollut johdonmukainen, koska aikaisemmin ilmaisia parranajovälineitä on jaettu.

Koska Yleinen palvelusohjesääntö edellyttää hiusten leikkaamisen ohella myös parran ja viiksien

ajamista, tulisi puolustusvoimien mahdollistaa käskyn noudattaminen näiltä osin ilman varusmiehille aiheuttavia lisäkustannuksia. Saatan tämän käsitykseni Pääesikunnan tietoon. Muihin toimenpiteisiin ei kantelukirjoitus ole antanut aiheutta.